

Gausdals Tidende

15. årgang

Gausdal Historielag

nr 1 2002

2001

Gausdal Historielag har i år 2001 hatt aktiviteter på flere fronter. På arrangementssiden ble det en forholdsvis rolig vår og sommersesong.

Kulturinnslaget etter fjorårets årsmøte handlet om "Koret". Bjørn Midtlien fortalte, og mange frammøtte kunne bidra med sine beretninger. Musikkinnslaget var ved Ola og Tor Grimstad og Hans Hjelmstad. Årets minnes-du-kveld var i Optun, under tema Nikkelverket i Espedalen ved Rolf Megrund. Musikalsk følge var Idun Stenbakken og Stefan Østgård. En meget vellykket kveld!

I august la vi opp til markvandring til Monsgård. Været satte en foreløpig stopper, og ny vandring ble annonsert i slutten av september. Denne gang gjennomførte vi vandringa, riktig nok med få frammøtte. Historielaget vil benytte anledningen til å anbefale turen! Ta av til høyre fra øverste sving i Nessetlia og følg skogsbilvegen så langt den går. Fortsett langs merka sti nord og opp, og du finner et lunt tun med ei gammel bu og ei lyu, omkranset av enorme grantrær. God tur!

Gausdal historielag har vært representert ved stand på ulike arrangementer, som Svastomsdågårn i august, kommunens aktivitetsdag i september og slektsgranskerdag på Lillehammer bibliotek i november. Av bokprosjekter ut over Gausdalsminner og videreføring av Garder og Slektar i Gausdal, arbeides det med Knut Tidemand-Johannessens skrifter, Kjell Solbergs skolehistorie.

Ellers har tid og ressurser dette året gått med til mottatt arv, som allerede er kjent fra media. Medlemmene har fått egen informasjon via ekstrautgaven av Gausdals Tidende som utkom i oktober. Det startet i januar 2001 med at garden Ulsrud i Auggedal ble gitt oss som testamentarisk gave. Kjernen i testamentet er at bebyggelse med inventar og løsøre skal bevares og sikres som et gardsmuseum. Inventar og løsøre skal ikke flyttes til andre steder. Store påkostninger av boets midler må imidlertid bero enda en tid. Dette fordi slektninger av testator vil vurdere gyldigheten av testamentet, og har frist til 10. oktober 2002 til å reise rettssak.

Historielag og bygdefolk har fått i gave et bygdekulturminne, som krever handlekraft og ansvar. Vi vet at mange står klar til å gjøre en innsats.

Takk for alle gode innspill!

BJØRNSON OG FRELSESARMEEN

Året er 1891. Frelsesarneen i Norge har virket i 3 år. Armeen har fått sitt eget stabsmusikkorps og sin første slumstasjon. "Landsbykrigere" sendes ut. Ringebu har fått sitt eget korps, og armeen kommer til Gausdal. Bjørnsterne Bjørnson er armeens forsvarer.

På årsfestmøtet den 22de januar blev det innvidd to officerer for «bygdekriegen». Det var kaptein Hulda Sørensen og løitnant Anna Fredriksen. Disse to skulde bo i Haug (Gausdal), men reise omkring i Gudbrandsdalen og virke for sjelens frelse. Det var et vanskelig og møisommelig arbeidsfelt, men også ved dette virke blev de opofrende frelseskrigere mange til velsignelse. Flere av våre eldste offiserer virket der oppe i begynnelsen av nittiårene. Således major Tidemann, avdøde fra oberstlt. Klingsaid (Anna Jahre) og brigader Betty Rosarios m. fl. I Gausdal gjorde man de samme erfaringer som så mange andre steder. Møtene blev ofte forstyrret av kåt ungdom. Men her optrådte ingen mindre enn Bjørnsterne Bjørnson som Armeens forsvarer. Brigadér Rosarios (den gang kaptein Betty Andersen) som i 1892 var stasjonert i Gausdal, forteller at hun under sine besøk fra gård til gård også kom til Aulestad og besøkte Bjørnson.

«Jeg spurte ham like ut om han var frelst. Hertil svarte han at han «trodde på det gode». Fra den dag blev Norges store sønn min faste krigsropskunde, og under de år jeg var der oppe samtalte jeg ofte med ham. Ved et besøk på Aulestad traff jeg en dag en tysk dame som nokså ironisk spurte om jeg var «ute og agiterte for mine ideer». Bjørnson svarte da for mig: «Nei, hun kjemper ikke for sine egne ideer, men for det hun har funnet som det skjønneste i livet, og nu søker hun å bringe det til andre.» Damen blev taus.

Dikteren var alltid meget vennlig og hjelpsom mot oss, og det hendte ofte at han stakk mig penger i hånden når han møtte mig på landeveien, idet han sa: «Dette er til kjøtt, ikke til kaffe.» Han mistenkte oss for å leve vel meget på kaffe og smørbrød, og det var jo heller ikke så rart med kosten for oss i de dager.

Frelsесарнеен var ofte lite forstått av bygdens folk, og noen gav til og med Armeen skylden for det spetakkel ungdommen holdt sent ut over kvelden med skrik og skrål ute på landeveien så vel som ved Armeens møter. Men så bekjentgjorde Bjørnson at han vilde holde foredrag om Frelsesarneen, og enkelte som ikke visste bedre, var helt begeistret, for nu - tenkte de - skulde han nok gjøre det av med Armeen. Efter innbydelse fra dikteren personlig kom også vi til foredraget, som hadde samlet en mengde mennesker.

«Folk her i Gausdal,» begynte Bjørnson, «sier at det er blitt så megen rå ungdom her siden Frelsesarneen kom, men jeg skal si dere, at det alltid har vært rå ungdom i vår bygd, Frelsesarneen har bare bragt den for dagen.» Og så fortalte han en historie:

«Per Åkre hadde anlagt en stor hønsegård hvor reven begynte å innfinne sig. - Før hadde man nesten ikke hverken sett eller hørt rev der omkring. I den anledning sa en kone: «Han Per Åkre skulde ikke holde alle disse hønsene, det blir så mye rev av det!» Men hønsene skapte nok ikke rev, de var bare årsaken til at det kom for en dag at det var rev på stedet. Hvis Frelsesarmeens har vært årsak til at vi har oppdaget at her er megen dårligdom blandt vår ungdom, da bør vi ikke bebreide dem for dette, tvertimot. Saken er nok den at vi ikke er kommet så langt i moral som det til enkelte tider kanskje ser ut til. Det er en kjensgjerning dette, at de fleste mennesker avholder sig fra forgåelse ikke så meget av moralske hensyn som på grunn av at de er redd for straff. Og så har de fordel av å opføre sig bra. Når de kommer på egen hånd og er stillet utenfor kontroll, så kan man bli helt forskrekket over hvad der kan skje og over hvor lite man er rukket op i moralen.»

Dikteren uttalte også at det er en trang hos ungdommen til å vise sig - å være noe. «Den unge gutten vil være kar, og når det ikke er noe annet å vise karstykker i, så går de hen og forstyrre Frelsesarmeens møter. Det skal være karslig det, og så tror de at jentene synes om det! Forhåpentlig synes jentene dårlig om denne slags måte å være karslig på. For det er lite karslig å øve synd mot de svake. Det er to kvinner - frelsesofficerer - de setter sin ære i å gjøre fortred. Det virkelig karslige og mandige består i å ta sig av de svake. Det burde prentes inn i gutten fra første ferd av. Ungdommen burde lære å forstå at man kan bli en mann, ja en kjempe, for det å ta sig av de svake. »

Om Armeens forkynnelse uttalte han:

«Om tilhørerne av og til kom til å smile, var derved noen skade skjedd? Den engelske predikant Spurgeon taler ofte i kirken så tilhørerne må le. I kirken skulde vi jo lære å finne Gud i livet, men så måtte vi da gå ned i livet. Om de menn som blev prester blev det, fordi de kunde få det frem som brente i dem, da skulde det også komme til å tende og brenne i kirkene. »

Foredraget som her er gjengitt etter Lillehammer-bladet "Framgang" vakte adskillig oppsikt.

«Men samme aften møtte der en hel del urostiftere op ved vårt lokale for å forstyrre møtet og således legge for dagen at de ikke tok sig nær av Bjørnsons foredrag,» forteller brigadér Rosarios. «Et par av dikterens gjester overvar imidlertid vårt møte, for å kunne meddele ham hvordan det vilde forløpe. - Tidlig neste morgen kom Bjørnson til officerskvarteret for å få fredsforstyrernes navn oppgitt. De blev så ilagt en klekkelig mulkt, og siden fikk vi holde våre møter i fred.

Vi som i denne tid virket som frelsesofficerer i Bjørnsons hjembygd står i stor takknemlighetsgjeld til ham,» uttaler brigadér Rosarios.

Kilde: "Femti års korstog for Gud og Norge" av H. A. Tandberg (Frelsesarmeens 50 år i Norge 1888- 1938)

TILLITSVALGTE**Leder**

Birgit Hjelmstad
2653 Vestre Gausdal

Nestleder

Alf Sanden
2656 Follebu

Kasserer

Morten Kleiven
2652 Svingvoll

Sekretær

Gjertrud Klaape
2657 Svatsum

Styremedlemmer

Gunnar Bruvang
2657 Svatsum
Oddvar Fyksen
2651 Østre Gausdal
Sverre Gran
2653 Vestre Gausdal

Leder i boknemnda

Marthe Stine Fyksen
2653 Vestre Gausdal

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
2652 Svingvoll

Leder for slektsgransking

Magne Bårdslien
2653 Vestre Gausdal

Arkivansvarlig

Kjell Håkon Reistad
2651 Østre Gausdal

Prosjektansvarlig videreføring av Garder og**Slekter**

Guro Steine
2651 Østre Gausdal

Ta en titt på vår hjemmeside
<http://www.gausdalhistorielag.no>

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte på Bødal Bygdahus søndag 10. mars kl 1930. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmer. Saker fremmes skriftlig og sendes styrets leder innen fredag 1. mars.

Styret

Medlemsregister

Vi trenger et oppdatert medlemsregister! Ved kontingentinntak, skriv navnet ditt tydelig på giroen i feltet for betalers navn og adresse.

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegården hver første mandag i måneden. Denne sesongen står vi igjen med 4. mars, 8. april, 6. mai og 3. juni. Velkommen!

Gausdalsminner 9 er i salg! Arbeidet krever jevnlig tilsig av stoff og bilder. Ta kontakt med Marthe Stine Fyksen, hvis du har tips til Gausdalsminner!

Registreringsprosjekt

Vi planlegger et nytt registreringsprosjekt om gamle gåter og ordtak. Husker du noen, så sørг for å skrive dem ned!

Etterlysing

Er det noen som har en bortgjemt og ubenyttet fotomontasje av kirke og prester fra Svatsum, Olstad og Østre Gausdal fra noen tiår tilbake? Historielaget er interessert i slike!

Minnes-du-kveld

i Auggedal Grendehus søndag 7. april kl 1930 med tema Ulsrud. Yngvar Mølmen forteller. Velkommen!